

Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 2. čtvrtletí roku 2022

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

A. Činnost ochránce v číslech	6
B. Veřejná správa	7
B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů	7
B.2 Úvaha nad systémovými změnami v řízení příspěvku na péči (sp. zn. 12285/2022/VOP)	10
B.3 Kontakt dítěte s rodičem ve výkonu trestu odnětí svobody (sp. zn. 6133/2021/VOP)	12
B.4 Obtěžování hlukem z venkovní diskotéky (sp. zn. 5889/2021/VOP)	13
B.5 K možnosti provádění tzv. otcovského bondingu po porodu dítěte (sp. zn. 2995/2021/VOP)	14
B.6 Konference, kulaté stoly a školení	14
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	16
C.1 Systematické návštěvy, sledování vyhoštění	16
C.2 Zpráva z návštěv zařízení pro výkon ústavní výchovy	16
C.3 Setkání se zástupci ústavní a ochranné výchovy	17
C.4 Seminář o aspektech zacházení s transgender dětmi při hospitalizaci	17
C.5 Jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví	17
C.6 Osvětové aktivity	17
D. Ochrana před diskriminací	18
D.1 Zánik služebního poměru osob s omezenou svéprávností (sp. zn. 533/2022/VOP)	18
D.2 Omezení finančních služeb osobám se vztahem k Rusku (sp. zn. 9117/2022/VOP)	19
D.3 Neotevření účtu žadatelce o mezinárodní ochranu pocházející ze země, proti níž jsou uplatňovány sankce (sp. zn. 364/2021VOP) NENÍ V ESO	19
D.4 Doporučení	20
D.5 Zásadní pracovní jednání	20
D.6 Osvěta	21
D.7 Konference, kulaté stoly a školení	21
D.8 Mezinárodní spolupráce	21
E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením	23
E.1 Pravidelné zasedání poradního orgánu	23
E.2 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením Spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením	24

E.3	Mezinárodní spolupráce	25
E.4	Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením.....	25
E.5	Konference, kulaté stoly a školení.....	27

A. Činnost ochránce v číslech

Ve 2. čtvrtletí 2022 ochránce obdržel celkem **3482** podnětů (o 74 % více podnětů než loni ve stejném období). Podíl podnětů v působnosti (**84 %**) se drží nad průměrem roku 2021 (70,2 %). Nejvíce podnětů se týkalo správy na úseku zdravotnictví (1663), sociálního zabezpečení – zejména důchodů a dávek (359), staveb a regionálního rozvoje (152), ochrany dětí, mládeže a rodiny (116) či armády, policie a vězeňství (116).

Ve **118** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **56** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. V **15** případech jsme také poskytli informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ochránce navštívil **8 zařízení**. Sledoval **1 vyhoštění** cizince a prostudoval **1630** rozhodnutí o vyhoštění.

Ochránce v tomto čtvrtletí uplatnil v rámci meziresortního připomínkového řízení **21** připomínek k návrhům právních předpisů. V rámci uplatněných připomínek navrhl změnu, vypuštění či jinou formulaci ve 146 případech. Další informace jsou v kapitole B. 1.

Počty podnětů ilustruje následující obrázek:

PODNETY

84 %

podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

jedná se o téměř **12%**
nárůst oproti II. čtvrtletí 2021

3482

podnětů doručených
v II. čtvrtletí 2022

jedná se o **74%** nárůst
oproti stejnému období v roce 2021

číslo je ovlivněno nápadem podání
s návrhem na zrušení očkovací vyhlášky
– za II. čtvrtletí 2022 bylo zaevidováno

1615 takových podnětů

správa na úseku
zdravotnictví | 1663

sociální zabezpečení | 359

stavby a regionální
rozvoj | 152

ochrana dětí, mládeže
a rodiny | 119

armáda, policie a
vězeňství | 116

věci cizinců | 82

118

podnětů s námitkou
nerovného zacházení

diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo **56** podnětů

ČINNOST

1 630

prostudovaných
rozhodnutí o vyhoštění

23

vyřízených žádostí
o informace

ochránce natočil 8
podcastů

ochránce uspořádal 8
vzdělávacích akcí

včetně historicky první dětské
konference **Jak ombudsman
pomáhá dětem**

ochránce hostil výjezdní zasedání
Petičního výboru Poslanecké
sněmovny

DOPORUČENÍ:

Ochránce vydal doporučení
k postupu územních samospráv
odmítajících ubytování romských
ukrajinských uprchlíků na svých
územích

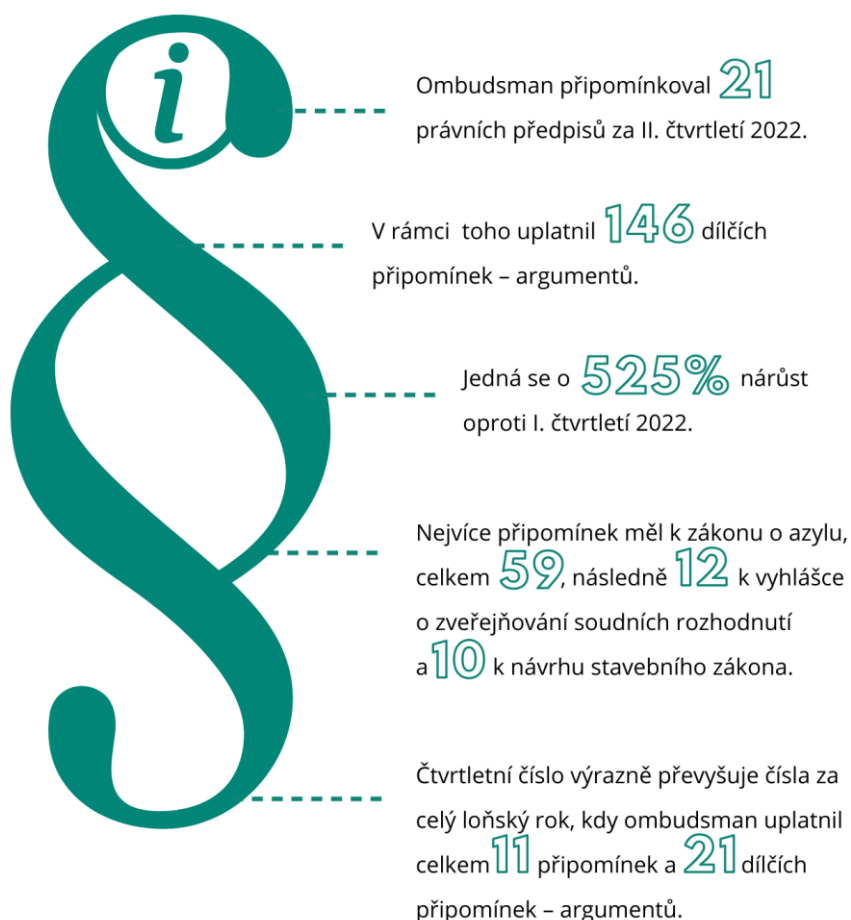

B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Připomínky veřejného ochránce práv k návrhům právních předpisů

Ochránce jako připomínkové místo pro meziresortní připomínkové řízení se aktivně zapojuje do připomínkování právních předpisů i nelegislativních materiálů, které předkládají jednotlivá ministerstva či vláda a spadají do působnosti ochránce. S ohledem na ustanovení nové Poslanecké sněmovny a vlády na konci loňského roku je nyní předkládáno mnoho návrhů právních předpisů (návrhů zákonů, vyhlášek jednotlivých ministerstev či nařízení vlády a koncepcí). Ve druhém čtvrtletí tohoto roku ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 21 řízení o návrzích právních předpisů či strategií. V připomínkách pak celkově vznesl 146 dílčích připomínek. Tuto činnost ochránce ilustruje následujícím obrázkem:

O uplatněných připomínkách ochránce informoval veřejnost i prostřednictvím tiskových zpráv.¹

Ochránce na tomto místě upozorňuje na neprovázanost některých legislativních návrhů a na snahy o nepřímé novelizace:

Připomínka veřejného ochránce práv k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (č. j. předkladatele MZP/2022/410/977)

Již delší dobu se značným znepokojením ochránce sleduje překotnost legislativního procesu v oblasti stavebního práva a práva životního prostředí. Předložený návrh zákona je toho příkladem.

Návrh zákona vychází z integrace dotčených orgánů do státní stavební správy v souvislosti s přijetím nového stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.). V mezidobí však Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo novelu nového stavebního zákona pod č. j. MMR-23835/2022-31, která od integrace dotčených orgánů upouští, a Ministerstvo životního prostředí předložilo do meziresortního připomínkového řízení zcela nový návrh zákona o jednotném povolování v oblasti ochrany životního prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o jednotném povolování v oblasti ochrany životního prostředí), č. j. MZP/2022/410/535, který předpokládá novou koncepci zapojení orgánu ochrany zemědělského půdního fondu do povolování záměru podle nového stavebního zákona. Řada plánovaných změn v předloženém návrhu zákona tak není poplatná jiným legislativním procesům a je s nimi v nesouladu. Namátkově lze poukázat například na to, že podle předkládaného návrhu zákona zůstává stavební úřad orgánem ochrany zemědělského půdního fondu, avšak podle návrhu zákona o jednotném povolování v oblasti životního prostředí už tomu tak není. Taková situace, kdy jsou předkládány rozdílné varianty téže věci, vrhá stín na legislativní proces a podlamuje důvěru v to, že dopady navrhovaných změn byly řádně promyšleny a že předkládané návrhy nejsou tzv. šité horkou jehlou.

Na druhou stranu však ochránce ocenil, že předkládanou novelou má dojít k efektivnější ochraně zemědělského půdního fondu, včetně jeho mimoprodukčních funkcí.

Připomínky veřejného ochránce práv k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, a některé další související zákony (č. j. předkladatele MMR-23835/2022-31)

---

¹ Ministerstvo odmítlo výhrady ombudsmana k novému systému odměňování pěstounské péče – tisková zpráva ze dne 19. května je dostupná zde:

https://www.ochrance.cz/aktualne/ministerstvo_odmitlo_vyhrady_ombudsmana_k_novemu_systemu_odmenovani_pestounske_pece/

Požární bezpečnost v dětských skupinách dostane díky chystané úpravě vyhlášky jasná pravidla – tisková zpráva ze dne 6. června je dostupná zde:

https://www.ochrance.cz/aktualne/pozarni_bezpecnost_v_detskyh_skupinach_dostane_diky_chystane_uprave_v_yhlasky_jasna_pravidla/

Nově navržený § 31 odst. 1 zavádí institut „povolení mírnějšího hygienického limitu“, který nahrazuje institut dosavadního časově omezeného povolení. Jde de facto o zavedení „trvalé“ hlukové výjimky pro zdroje hluku, které překračují hlukový limit a u nichž ani po vyčerpání všech dostupných technických i organizačních protihlukových opatření v rámci rozumně dosažitelné míry a s přihlédnutím k současnému stavu vědění není možno snížit na hodnoty hygienického limitu.

Je skutečností, že absencí proporcionálních řešení v určitých (výjimečných) případech a nemožností zohlednit konkrétní situace a okolnosti se jako problematickou zabýval již Ústavní soud (Nález Pl. ÚS 4/18 ze dne 18. 12. 2018). Činil tak ve vztahu k systému pevných limitů, který je v ČR aplikován nejen pro chráněné vnitřní prostory staveb, ale ve srovnání s jinými zeměmi EU neobvykle rovněž pro chráněný venkovní prostor staveb a chráněný venkovní prostor.

Návrh je dalším z řady pokusů provést systémově zásadní novelu zákona „nepřímou“ cestou, tedy novelizací jiného a bezprostředně nesouvisejícího právního předpisu, a to bez předchozího předjednání s odbornou i laickou veřejností.

Ačkoli je návrh odůvodněn neřešitelnými situacemi vzniklými hlukem z dopravy (především pokud jde o místa s hlukově problematickou liniovou stavbou – silnice, železnice – čemuž nasvědčuje i zdůvodnění, že se má jednat o první krok k revizi nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, v souvislosti s problematickým institutem tzv. staré hlukové zátěže), „trvalé“ povolení mírnějšího hygienického limitu dle předloženého návrhu se má vztahovat bez výjimky na všechny zdroje hluku, včetně průmyslových provozů, a na další stacionární zdroje hluku.

Kromě zavádějícího zdůvodnění návrhu považuje ochránce za zásadně problematické navrhované odstranění časového omezení hlukové výjimky bez zdůraznění povinnosti dodržet hlukový limit alespoň v chráněných vnitřních prostorech (a provést za tím účelem alespoň individuální protihluková opatření v exponovaných obytných objektech).

To s ohledem na hodnoty hluku doporučené v dokumentech Světové zdravotnické organizace vnímám jako významné riziko snížení míry ochrany obyvatel před hlukem nejen v případě tzv. „staré hlukové zátěže“, ale obecně ve vztahu ke všem uvažovaným zdrojům hluku dle zákona.

Dále ochránce postrádá jakýkoli procesní rámec pro navazující řešení nadlimitní hlukové zátěže ze strany povolujícího orgánu po změně podstatných okolností, např. změně současného stavu vědění (inovace technologií), změně poměrů v území apod. U všech zdrojů hluku má zásadní význam nové přehodnocení hlukové situace po uplynutí určité doby, což však v návrhu postrádám.

V první řadě navrhovaná možnost odejmout povolení vydané dle § 31 odst. 1 zákona (viz navrhovanou změnu § 31 odst. 1) je už nyní obsažena v § 84 odst. 1 písm. l) zákona. Navrhovaná změna ustanovení § 31 odst. 1 je tedy [bez zavedení procesního režimu odlišného od § 84 odst. 1 písm. l) zákona] duplicitní.

Vzhledem k dosavadnímu statisticky zcela zanedbatelnému počtu řízení o odejmutí časově omezeného povolení nadlimitního zdroje (hlukové výjimky dle stávajícího znění zákona) není zřejmé, co bude pro orgán ochrany veřejného zdraví impulsem k zahájení řízení o odejmutí povolení. Takovým impulzem by patrně mělo být zjištění, že držitel povolení neplní stanovené podmínky. K tomu však v návrhu ochránce postrádá jednoznačnou úpravu kontroly plnění těchto podmínek. Výše uvedené riziko by bylo možno odstranit např. stanovením zákonné povinnosti orgánu ochrany veřejného zdraví, vydávajícímu povolení, provádět pravidelnou kontrolu plnění stanovených podmínek, např. nejméně jednou ročně, přičemž tuto zákonnou povinnost by orgány ochrany veřejného zdraví přenesly do podmínek povolení vydávaných provozovatelům zdrojů hluku v podobě stanovení pravidelných kontrolních dnů a doložení aktuální hlukové zátěže měření hluku. Stejně tak bez patřičného zakotvení procesní úpravy v zákoně není zřejmé, jak by mělo být postupováno v případech povolení, jejichž podmínkou bude provedení pouze „dočasných“ protihlukových opatření (jde zejména o v čase postupně se snižující účinek nízkohlukových povrchů silnic, resp. broušení kolejnic železniční dráhy). Po prvotní realizaci protihlukových opatření dle stanovených podmínek v rámci povolení mírnějšího limitu provozovatel zdroje hluku totiž již nebude jakkoliv motivován a především nucen provádět další (průběžná, navazující) opatření.

Navrhovaná právní úprava s sebou nese riziko nepřijatelného snížení míry ochrany obyvatel před hlukem. Institut hlukové výjimky jakožto původní nástroj pro výjimečné situace by v navrhované podobě „trvalé“ výjimky bez zohlednění výše uvedených výhrad mohl vést ke skokovému nárůstu počtu vydaných hlukových výjimek za současného „zakonzervování“ daného stavu protihlukových opatření při postupném dalším zvyšování již tak nadlimitní hlukové zátěže.

Navrhovaný záměr elektronické evidence vydaných povolení prostřednictvím informačního systému Ministerstva zdravotnictví v obecné rovině ochránce uvítal. Zároveň se domnívá, že v souladu se zásadou otevřenosti by informační systém měl být jednoznačně zaveden jako veřejný a přístupný způsobem umožňujícím dálkový přístup.

B.2 Úvaha nad systémovými změnami v řízení příspěvku na péči (sp. zn. 12285/2022/VOP)²

Sociální pracovnice s mnohaletými zkušenostmi sepsala ochránci podnět, ve kterém popsala mnohé nedostatky v řízení o příspěvku na péči.

Stěžovatelka navrhovala pověřit rozhodováním o stupni závislosti v celém rozsahu na sociální pracovnice. Ačkoli se ochránce s tímto nápadem neztotožňuje, souhlasí, že by posudkoví lékaři měli záznamům ze sociálních šetření, které sepisují sociální pracovnice Úřadu práce ČR, věnovat více pozornosti. Shodou okolností ochránce obdržel podnět v době, kdy podával připomínky k návrhu na změnu zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Návrh se snaží posílit v současné době personálně poddimenzovanou oblast posudkové služby (při okresních

² Odpověď stěžovatelce je zaevidována v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10668>.

správách sociálního zabezpečení) prostřednictvím odborných nelékařských zdravotnických pracovníků a vytváření „minitýmů“, které by měly urychlit proces posuzování zdravotního stavu pro dávkové účely. Jak ochránce napsal do připomínek, lituje, že nedochází ke sloučení sociálního šetření a posouzení zdravotního stavu pod jeden úřad, neboť se domnívá, že „nelékařským pomocníkem“ posudkového lékaře by měl v první řadě být sociální pracovník, který provádí sociální šetření. Pokud by oba byli zaměstnanci téhož úřadu, nepochybně by došlo k řadě synergických efektů. Nemuselo by docházet k přerušování řízení a postupování žádostí mezi úřady, pro žadatele by byla přehledněji stanovena jednotná lhůta pro celé správní řízení. Posuzování zdravotního stavu a sociální šetření by mohlo probíhat souběžně, sociální pracovník by se na základě znalostí posudkového lékaře o anamnéze posuzované osoby již mohl zaměřit na konkrétní oblasti života, apod. Takto úzká spolupráce by jistě měla příznivý vliv na kvalitu posuzování i efektivitu – rychlost řízení. Vhodněji by se tak reagovalo na námitku posuzovaných osob, že posudkový lékař je před vydáním posudku ani osobně neviděl. V současné době se ale ochránce setkává spíše s tím, že posudkoví lékaři záznamy ze sociálního šetření přehlížejí. Vzájemná spolupráce mezi dvěma samostatnými úřady (Úřadem práce ČR a OSSZ) není nastavena systémově a komunikace je komplikovaná. Stěžovatelka v této souvislosti poukazovala i na skutečnost, že Úřad práce ČR posudky okresní správy sociálního zabezpečení často bez výhrad přebírá a dotazovala se, zda je Úřad práce ČR posudkem vázán bez ohledu na mnohdy zcela odlišné informace, které sociální pracovnice Úřadu práce ČR zjistila při sociálním šetření. Ochránce stěžovatelce vysvětlil, že jde o častý omyl. Posudek vypracovaný posudkovým lékařem okresní správy sociálního zabezpečení není závazným stanoviskem, je pouze jedním z důkazů, ke kterým musí Úřad práce ČR při rozhodování přihlížet. Tento závěr již více než deset let zastávají i všechny správní soudy, a to včetně Nejvyššího správního soudu. Pokud Úřad práce ČR bez výhrad posudky přejímá, je jeho postup chybný a v rozporu se zákonem. Bohužel i ochránce se s tímto jevem setkává a mnohdy nechápe, jak je možné, že pracovnice, která sepsala záznam o sociálním šetření, ve kterém žadatele o příspěvek popsala jako závislého na péči v určitém stupni, může bez dalšího do rozhodnutí převzít odlišné a pro žadatele méně příznivé závěry posudkového lékaře. Opět to ale ukazuje na již zmíněnou nedostatečnou spolupráci obou orgánů a faktickou nadřazenost lékařské posudkové služby.

V další části podnětu se stěžovatelka věnovala platnosti posudků v řízení o příspěvku na péči. Ochránce musel dát stěžovatelce za pravdu, že posudky odůvodnění data platnosti neobsahují, resp. že se s odůvodněním dosud nasetkal.

Stěžovatelka dále navrhovala, aby byl příspěvek ve stupni závislosti III přiznáván automaticky všem žadatelům v terminálním stádiu onkologických chorob. Její návrh ochránce považuje za velice podnětný s tím, že by nemuselo jít pouze o onkologické pacienty. Ochránce by byl rád, kdyby tento námět vyhodnotili odborníci (lékaři) na základě vlastních zkušeností a odborných znalostí.

Nutnost zvýšení příspěvku na péči a příspěvku na mobilitu

Na ochránce se stále častěji obracejí lidé, které trápí nízká výše příspěvku na péči a příspěvku na mobilitu. Ochránce považuje za nezbytné podstatné zvýšení alespoň u příspěvku na péči v I. a II. stupni a příspěvku na mobilitu.

Příspěvek na péči ve stupni závislosti I pro zletilé osoby byl z původní výše 2000 Kč snížen na 800 Kč od roku 2012, od srpna 2016 byl zvýšen na 880 Kč. Od té doby nebyl valorizován. Příspěvek na péči ve stupni závislosti II pro zletilé osoby byl z původní výše 4000 Kč pouze jednou zvýšen na 4.400 Kč v roce 2016. Od roku 2016 nebyl valorizován ani příspěvek ve stupni závislosti I a II pro nezletilé osoby. Ceny regulovaných úhrad za sociální služby přitom rostou. Osoby závislé na péči si tak z příspěvku mohou uhradit stále méně sociálních služeb. Osoby s přiznaným příspěvkem na péči ve stupni I, potřebují každodenní pomoc jiné osoby u tří až čtyř základních životních potřeb, přitom z částky 880,- Kč měsíčně dokáží zaplatit sotva šest hodin pomoci v měsíci. Ochránce je toho názoru, že tento stav nejen značně omezuje jejich právo na nezávislý život, ale obává se, že i jejich život ohrožuje.

Zásadní navýšení je nutné také u příspěvku na mobilitu, neboť současných 550,- Kč měsíčně dávno neodpovídá stoupajícím cenám pohonných hmot.

Ochránce o nezbytnosti těchto kroků jednal koncem května s ministrem práce a sociálních věcí a obdržel informaci o plánovaném „balíčku pomoci pro osoby se zdravotním postižením“, který měla tehdy v brzké době projednat vláda.

V současné době ministr práce a sociálních věcí představil plánované zvýšení příspěvku na mobilitu a valorizaci zvýšení částek životního minima na dietní stravování, o zvýšení příspěvku na péči v prvních dvou stupních však nemá ochránce žádné informace.

B.3 Kontakt dítěte s rodičem ve výkonu trestu odnětí svobody (sp. zn. 6133/2021/VOP)³

Na veřejného ochránce práv se obrátila matka, jež byla ve výkonu trestu odnětí svobody. Nelíbilo se jí, že není v kontaktu (osobně ani telefonicky) se svými dvěma dětmi, které soud svěřil do pěstounské péče. Před odchodem dětí do pěstounské péče si přitom s nimi pravidelně telefonovala a děti na ni reagovaly dobře. Pěstouni ale tvrdili, že děti psychicky nezvládají jakoukoliv zmínku o matce.

Ochránce šetřením zjistil, že přestože orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) v mnoha ohledech postupoval správně, dopustil se dvou pochybení. Podstatou prvního z nich byla komunikace mezi jednotlivými subjekty. Pěstouni totiž matku odkazovali na jejich doprovázející organizaci a OSPOD, zatímco OSPOD matku odkazoval na pěstouny a doprovázející organizaci. OSPOD tehdy pochybil, když nereagoval na neschopnost matky, doprovázející organizace a pěstounů efektivně komunikovat za účelem dosažení dohody ohledně kontaktů. Ochránce upozornil OSPOD, že měl převzít roli koordinátora a subjektům s komunikací pomoci například prostřednictvím svolání společné schůzky.

Přestože OSPOD správně sám kontakty podporoval, pěstouni i jejich organizace žádali pozdržení kontaktů s ohledem na potřebu půlroční adaptační doby dětí u pěstounů a také s ohledem na jejich reakce na jakékoliv zmínky o matce. Matka ale nesouhlasila s dočasným odložením kontaktů. Přestože adaptační dobu žádali pěstouni a doprovázející organizace, dopustil se OSPOD pochybení, jelikož neřešil fakt, že doprovázející organizace a pěstouni

---

³ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10524>.

v podstatě jen matce sdělili, že adaptace bude, aniž by žádali její souhlas. Nastavení jakýchkoliv překážek v kontaktu dítěte s rodiči s odkazem na adaptaci dítěte v pěstounské rodině totiž nemá oporu v zákoně.

OSPOD nejen že velice vstřícně přijal závěry šetření, nadto sám podnikl velmi aktivní kroky k nápravě těchto pochybení. Nenechal se zastavit ani negativním přístupem pěstounů. OSPOD začal vést pěstouny k řešení negativních reakcí dětí na zmínky o matce pomocí odborné psychologické pomoci. Ochránce totiž ve zprávě upozorňoval, že je třeba tyto reakce dětí řešit s odborníkem, který by měl pomoci zjistit jejich příčiny a nalézt řešení. Odbornou pomoc tehdy doporučoval i pro pěstouny.

Pokud jde o efektivní komunikaci, OSPOD se navzdory překážkám, které pěstouni vytvářeli, snažil o společné setkání všech zainteresovaných subjektů. OSPOD požádal i věznic o zapojení matky do schůzky prostřednictvím online platformy za účasti sociální pracovníce věznice, která by mohla s matkou taktéž na přípravě ke kontaktům pracovat.

OSPOD dále na doporučení nadřízeného orgánu, zapracoval plán kontaktů matky s dětmi do individuálního plánu ochrany dětí a je rozhodnutý, že v případě, že pěstouni nebudou jeho kroky a cíle naplňovat při dalším přehodnocení, podá k soudu podnět na úpravu styku matky s dětmi.

B.4 Obtěžování hlukem z venkovní diskotéky (sp. zn. 5889/2021/VOP)⁴

Ochránce šetřil případ obtěžování hlukem z venkovní diskotéky. Na rušení nočního klidu si opakovaně stěžovali lidé ve třech okolních vesnicích. Pořadatel přitom má k dispozici vnitřní prostory, ve kterých diskotéky probíhají v zimě. Obec, na jejímž území k pořádání hudební produkce docházelo, opakovaně žádala Policii ČR o součinnost za účelem zjištění totožnosti osob, které porušují právní předpisy obce – tržní řád a obecně závazné vyhlášky (o nočním klidu a o zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku při provozování hostinských činností).

Ochránce zjistil, že úřad příslušný k projednávání přestupku rušení nočního klidu sice sankcionoval několik případů porušení práva, ale většinu oznámení odložil, aniž by řízení o přestupku zahájil a prováděl dokazování. Ochránce ve zprávě o šetření mimo jiné shrnul soudní judikaturu, o kterou se správní orgán může v budoucích případech opřít. Z ní jednoznačně vyplývá, že v případech rušení nočního klidu jsou zásadními důkazními prostředky výslechy osob, které byly rušeny, a výslechy zasahujících policistů. Není zapotřebí např. měření hluku. Dále ochránce uvedl, že žádosti obce směrem k policii, aby při pořádání venkovních diskoték (jsou předem avizované na programech provozovatele) prováděla zásahy i bez toho, že by čekala na jednotlivá oznámení občanů na rušení nočního klidu, je v pořádku a nejedná se o nepřípustné objednávání služeb policie. Obec potřebuje součinnost policie k tomu, aby zjistila totožnost osob, u nichž je dáno podezření na porušení práva. Bez toho není možné zahájit řízení vůči konkrétní osobě. Policie i orgán projednávající

---

⁴ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10616>.

přestupky zprávu ochránce přijaly a policie přislíbila konat na avizované akce konkrétní bezpečnostní opatření.

B.5 K možnosti provádění tzv. otcovského bondingu po porodu dítěte (sp. zn. 2995/2021/VOP)⁵

Veřejný ochránce práv se zabýval případem otce, jenž chtěl být přítomen porodu své prvorozené dcery. Porod proběhl v září roku 2020 formou císařského řezu. Otec nebyl vpuštěn na operační sál a nebylo mu ani umožněno strávit s dcerou první chvíle jejího života, ať již ve formě tzv. bondingu (kontakt s novorozencem „kůže na kůži“) či při poporodních vyšetřeních. Dcera mu byla pouze na chvíli ukázána v zavinovačce na chodbě. Veřejný ochránce práv zjistil, že místně příslušný krajský úřad jednak nevyřídil stížnost proti poskytovateli zdravotních služeb v zákonné lhůtě, jednak stížnost neprošetřil dostatečně kvalitně, přesvědčivě a úplně.

S krajským úřadem se ochránce shodl na důležitosti a přínosnosti bondingu pro dítě, a to i v situaci, je-li realizován otcem dítěte. Právě po porodech formou císařského řezu totiž bývá, jde-li o první kontakt s dítětem, běžná zastupitelnost matek – rodiček na nezbytně dlouhou dobu jejich partnery, resp. otců dětí. Odborníci uvádějí, že bakterie otce jsou pro dítě přirozené a přínosné, na rozdíl od bakterií ošetřujícího personálu. Upozorňují, že lidé jsou jedinými savci, kteří praktikují separaci matky a dítěte po porodu. Bonding přitom přináší nesporné výhody – hovoří se o něm jako o léčivém kontaktu a pohodu přináší ve svém důsledku i zdravotníkům (je-li spokojenější matka, otec i dítě, musí být nezbytně spokojenější i jejich ošetřující personál).

Krajský úřad připustil i to, že by nic nemělo bránit, aby zdravotníci vpustili negativně otestovaného otce dítěte (v souvislosti s epidemií COVID-19) jak na operační sál, tak i na novorozenecké oddělení.

B.6 Konference, kulaté stoly a školení

- Dne 5. dubna proběhl seminář s názvem Poznatky veřejného ochránce práv ze šetření v oblasti náhradní rodinné péče
- Dne 20. dubna proběhl diskusní workshop na téma občané Evropské unie v Česku
- Dne 26. dubna se uskutečnil kulatý stůl zabývající se vybranými problémy z aplikace stavebního zákona
- Dne 23. května byl uspořádán seminář s názvem Problémy současné koncepce ústavní a ochranné výchovy
- Dne 1. června proběhl seminář zabývající se problematikou zacházení s transgender dětmi při jejich hospitalizaci
- Dne 15. června proběhla dětská konference s názvem Jak ombudsman pomáhá dětem

---

⁵ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10602>.

- Dne 16. června uspořádal veřejný ochránce pár společně s Krajským úřadem Pardubického kraje seminář s názvem Daňový řád – obecná část
- Dne 17. června uspořádal veřejný ochránce pár společně s Krajským úřadem Pardubického kraje seminář s názvem Daňová exekuce

C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je zařízením a veřejnosti. Systémová doporučení pak adresuje ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje výkon správního vyhoštění a předávání cizinců.

C.1 Systematické návštěvy, sledování vyhoštění

Ochránce ve druhém čtvrtletí realizoval 8 systematických návštěv zařízení a 1 sledování vyhoštění.

Ochránce prověřil podmínky pobytu a zacházení s pacienty na gerontodděleních a dětském oddělení v Psychiatrické léčebně Šternberk. Navštívil také psychiatrické oddělení Vojenské nemocnice Olomouc, policejní cely Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy na ulici Kongresová v Praze a Dětský domov Kralupy nad Vltavou. V rámci návštěv zařízení sociálních služeb, která poskytují péči lidem s demencí, navštívil zařízení Domov v Podzámčí v Chlumci nad Cidlinou.

Provedl také následné návštěvy psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice Plzeň, Vazební věznice Liberec a Dětského domova se školou Býchory, při kterých prověřil plnění svých dřívějších doporučení.

Ochránce sledoval výkon trestního vyhoštění z Vazební věznice Praha-Ruzyně na Letiště Václava Havla Praha.

C.2 Zpráva z návštěv zařízení pro výkon ústavní výchovy

Ochránce vydal zprávu ze série návštěv dvanácti zařízení pro děti⁶, o které se z nejrůznějších důvodů nemůže postarat biologická či náhradní rodina. Zpráva přináší systémová doporučení adresovaná zejména Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Jedním z nich je požadavek na vznik koncepce ústavní výchovy a návazně na to přijetí zcela nové právní úpravy náhradní institucionální výchovy reflektující individuální potřeby dětí.

Směrem k zařízením ochránce doporučuje zejm. odstraňovat prvky ústavnosti z života dětí v zařízeních a soustředit se na přípravu dětí na samostatný život po opuštění zařízení. Děti v zařízeních by podle ochránce měly mít nejen šanci trávit volný čas podle svého, ale především dostat příležitost učit se povinností – od přípravy jídla či nákupů po hospodaření s penězi nebo přípravu na budoucí povolání.

---

⁶ Zpráva je dostupná zde https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/%C5%A0kolsk%C3%A1-za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_CZ_el-verze.pdf

Součástí zprávy je také analýza 241 soudních rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy, která se zabývá zejm. důvody nařízení ústavní výchovy.

C.3 Setkání se zástupci ústavní a ochranné výchovy

Dne 23. května proběhlo setkání se zástupci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a dalšími odborníky. Diskutovalo se například o pravidlech a možnostech poskytování zdravotní péče v zařízeních nebo o okolnostech přemísťování dětí v rámci sítě zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Tématem byla také podoba a obsah výchovně léčebné péče ve specializovaných zařízeních.

C.4 Seminář o aspektech zacházení s transgender dětmi při hospitalizaci

Ochránce spolu s Kanceláří vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva uspořádal dne 1. června seminář na téma zacházení s transgender dětmi při hospitalizaci. Lékaři, právníci a další odborníci a transgender lidé se zkušenostmi na semináři sdíleli praxi a diskutovali o tom, jaký přístup při hospitalizaci zvolit k dětem, které se identifikují jako transgender.

C.5 Jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví

Dne 30. 5. zástupkyně veřejného ochránce práv Monika Šimůnková jednala s náměstkem ministra zdravotnictví Radkem Policarem. Obsahem jednání bylo zejména téma týkající se nevhodných materiálních podmínek v některých zařízeních poskytujících psychiatrickou péči a potřebě zpřesnění právní úpravy výkonu ochranného léčení.

C.6 Osvětové aktivity

Zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv zabývající se dohledem nad omezováním osobní svobody práv prezentovali zjištění a doporučení ochránce mj.:

- v rámci konference „Sociální služby na přelomu tisíciletí, aneb odpovídají české sociální služby 21. století?“ v Olomouci,
- na konferenci o násilí na seniorech, kterou pořádala organizace ŽIVOT 90,
- na semináři v rámci tzv. „Měsíce bláznovství“ v Brně se zaměřením na téma přístupnost bydlení pro lidi s duševním onemocněním,
- na setkání odborníků zabývajících se problematikou výkonu ochranné léčby, které se konalo v Psychiatrické nemocnici v Horních Bečkovcích,
- na kriminologických dnech v Ostravě
- výukou na klinice zdravotnického práva na Právnické fakultě Masarykovy Univerzity,
- zapojením se projektu „letní škola vězeňství“ při Právnické fakultě univerzity Karlovy,
- v oblasti práv osob omezených na osobní svobodě ve věznicích a policejních celách na semináři pro studenty právnických fakult „Lidská práva na živo“,
- účasti na běhu Yellow Ribbon Run, jehož vizí je společnost, která dává lidem s trestní minulostí a jejich rodinám druhou šanci na slušný život.

D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Zánik služebního poměru osob s omezenou svéprávností (sp. zn. 533/2022/VOP)⁷

Zákon o státní službě uvádí více skutečností, při nichž zaniká služební poměr ex lege. Jednou z nich je rozhodnutí soudu o omezení svéprávnosti zaměstnance ve služebním poměru. Související zákonná úprava, která neumožňuje diskreci služebního úřadu ohledně jiného pracovního zařazení zaměstnance nebo jeho převedení na standardní pracovní poměr, vyvolává pochybnost o možném rozporu s právy zajištěnými Listinou základních práv a svobod, s evropskou úpravou a s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením

Stěžovatelce skončil služební poměr v souladu s ustanovením § 74 odst. 1 písm. b) zákona o státní službě tím, že soud rozhodl o omezení její svéprávnosti. Tato skutečnost, tedy skončení jejího služebního poměru, jí údajně byla sdělena výhradně ústně. Zákon nepředpokládá ani vydání rozhodnutí služebního úřadu, ani jiný písemný úkon. Stěžovatelka takový postup pokládá za nevstřícný a ukončení služebního poměru považuje za diskriminační.

V daném případě nelze poměřovat případný diskriminační postup služebního úřadu a nelze jej označit za rozporný s antidiskriminačním zákonem. Služební úřad postupoval v souladu s účinnou zákonnou úpravou. Je však otázkou, zda je samotná právní úprava citovaného ustanovení zákona o státní službě v souladu s ústavním pořádkem a s rámcovou směrnicí 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. Daný zaměstnanec pracující ve služebním poměru totiž neobdrží ani žádný písemný úkon, jímž je mu rozváznut služební poměr, ani neprobíhá úvaha o případném jiném pracovním zařazení zaměstnance. Je také otázkou, zda je uvedená striktní zákonná úprava v souladu s úpravou Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Omezení svéprávnosti totiž

⁷ Odpověď stěžovatelce je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10432>.

bývá důsledkem zdravotního (psychického) postižení nebo nemoci. Je tak otázkou, zda jsou danou zákonnou úpravou dostatečně šetřena práva člověka omezeného na svéprávnosti pro jeho postižení.

Vzhledem k uvedenému ochránce sice nezačal šetření postupu služebního úřadu, ani neposuzoval námitku diskriminace v daném případě, ale do budoucna posoudí výše uvedenou zákonnou úpravu v širších souvislostech.

D.2 Omezení finančních služeb osobám se vztahem k Rusku (sp. zn. 9117/2022/VOP)⁸

Stěžovatel, občan Ruské federace dlouhodobě žijící v České republice se na ochránce obrátil poté, co mu forexová firma, jíž je klientem, sdělila, že vzhledem k evropským sankcím vůči Rusku a z toho jí vyplývajícím povinnostem musela omezit účty všech klientů, kteří mají vztah k Rusku. Stěžovatel mohl i nadále uskutečňovat obchody, avšak pouze po telefonu prostřednictvím makléře a po schválení compliance oddělením.

Ochránce se rozhodl přijatá opatření posuzovat z pohledu nepřímé diskriminace z důvodu národnosti, protože společnost přijala omezení nejen vůči občanům Ruska, ale vůči všem klientům, kteří mají jakýkoliv vztah s Ruskem. Vysvětlil stěžovateli, že podle antidiskriminačního zákona se o nepřímou diskriminaci nejedná tehdy, kdy jsou tato opatření objektivně odůvodněna legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné. Ochránce konstatoval, že dodržování povinností souvisejících s evropskými sankcemi a vyplývajících ze zákona o praní špinavých peněz (zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dále také „AML zákon“) považuje za legitimní cíl. Co se týče přiměřenosti a nezbytnosti, považoval by za problematické, pokud by společnost zablokovala účty svých ruských klientů bez dalšího. Pokud však společnost umožňuje i nadále využívat jejích služeb, přestože méně praktickým způsobem, naznal, že přijaté prostředky jsou přiměřené. Pro společnost může být tento postup jediným možným způsobem, jak v současné situaci efektivně ověřovat jednotlivé transakce, a proto tato opatření považoval ochránce rovněž za nezbytná.

D.3 Neotevření účtu žadatelce o mezinárodní ochranu pocházející ze země, proti níž jsou uplatňovány sankce (sp. zn. 364/2021VOP)⁹ NENÍ V ESO

Na ochránce se obrátila stěžovatelka, která je občankou Íránské islámské republiky a v České republice pobývá jako žadatelka o mezinárodní ochranu. V několika bankách žádala o otevření platebního účtu, v žádném z nich ale nebyla úspěšná. Obrátila se proto na Českou národní banku (dále jen „ČNB“), která jí sdělila, že má jako osoba legálně pobývajících v členském státu EU právo na zřízení alespoň jednoho základního účtu, zároveň však banky musí dodržovat povinnosti, které jim vyplývají ze zákona o praní špinavých peněz (zákon

⁸ Odpověď stěžovateli je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10484>.

⁹ Odpověď stěžovatelce je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10670>.

č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dále také „AML zákon“). Nesdělila však svoje stanovisko k tomuto rozporu ani konkrétní informace k situaci stěžovatelky. Ochránce se proto rozhodl zahájit vůči ČNB šetření v původní působnosti. Zajímal se o to, jak ČNB přistupuje k rozporu mezi právem na to mít alespoň jeden účet a k povinnostem vyplývajícím bankám z AML zákona, zejména zda mohou podle ČNB banky odmítat zákazníky na základě pouhé skutečnosti, že jsou občany státu, vůči kterému ČR uplatňuje mezinárodní sankce. Dotazoval se také na to, zda ČNB zjišťovala od jednotlivých bank důvody, pro které stěžovatelku odmítly.

Ochránce zjistil, že ČNB pochybila ve třech oblastech. Zaprvé, když jako orgánu vykonávající dohled nad finančním trhem nebyla schopna poskytnout jednoznačné právní stanovisko k řešení rozporu mezi právem osob legálně pobývajících na území České republiky na to mít alespoň jeden základní účet a mezi povinnostmi vyplývajících bankám z AML zákona. Zadruhé, když se nezabývala konkrétními důvody, pro které banky stěžovatelce odmítly zřídit platební účet a nemohla tak posoudit ani otázku možného diskriminačního jednání v případě, že by banky stěžovatelku odmítly nikoliv na základě konkrétního posouzení důvěryhodnosti její osoby, nýbrž pouze na základě její národnosti či státní příslušnosti. Poslední pochybení spočívalo v tom, že ČNB stěžovatelce nesdělila důvody, pro které správní řízení nezahájila a neposkytla jí žádnou konkrétní informaci k tomu, jakým způsobem skutečnosti uváděné v podáních prověřila, či z jakého důvodu se je rozhodla neprověřovat.

Těsně před vydáním zprávy proběhla schůzka mezi zástupkyněmi Kanceláře veřejného ochránce práv a zástupci ČNB. Na této schůzce ČNB sdělila, že k dané problematice již zaujala konkrétní stanovisko, v návaznosti na nějž připravuje další kroky. Ochránce proto došel k závěru, že není účelné, aby vyžadoval přijetí dalších nápravných opatření.

D.4 Doporučení

Ochránce vydal doporučení¹⁰ k postupu územních samospráv odmítajících ubytování romských ukrajinských uprchlíků na svých územích. Učinil tak na podkladě otevřených prohlášení některých obcí a krajů, které se na toto téma objevovaly ve veřejném prostoru. Doporučení upozorňuje na související právní úpravu v antidiskriminačním zákoně, který zakazuje diskriminaci v oblasti bydlení mj. z důvodu etnického původu. Ochránce současně dodává, že není úkolem samospráv situaci romských uprchlíků vyřešit. To je odpovědností státu, který má samosprávám poskytovat dostatečnou podporu.

D.5 Zásadní pracovní jednání

V květnu proběhlo pravidelné setkání s viceguvernérem České národní banky. Tématem jednání bylo sdílení zkušeností a diskuse nad případy diskriminace spotřebitele v oblasti finančních služeb řešenými veřejným ochráncem práv.

Ochránce a jeho zástupkyně se setkali s ministrem školství, aby prodiskutovali aktuálně řešená témata. Hovořili například o problematice vzdělávání žáků s odlišným mateřským

¹⁰ Doporučení veřejného ochránce práv je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/10526>.

jazykem a jejich podpoře při přijímání, v průběhu i při ukončování vzdělávání. Diskutovali také o situaci dětí, které potřebují v průběhu školní docházky vzhledem ke svému zdravotnímu stavu poskytnutí některé zdravotní služby (např. aplikaci inzulinu).

Z podnětu ochránce Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vytvořilo odbornou pracovní skupinu zabývající se problémy žáků se specifickými poruchami učení při skládání maturitní zkoušky. Jednání pracovní skupiny se vedle zástupců ministerstva, Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, školských poradenských zařízení, psychologů, pedagogů a testologů aktivně účastní i ochránce.

Ochránce se zúčastnil jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Jednalo se o první jednání Rady v novém funkčním období, z počátku probíhalo za účasti předsedy vlády. Předmětem jednání byly zejména otázky nastavení pomoci uprchlíkům z Ukrajiny.

D.6 Osvěta

U příležitosti Mezinárodního dne proti homofobii a transfobii (17. 5.) ochránce zveřejnil podcast věnovaný společenskému a právnímu postavení gayů, leseb, bisexuálních a trans lidí.¹¹

Ochránce se podílel na akci Lidská práva na živo, kterou organizuje Právnická fakulta Masarykovy univerzity ve spolupráci s Pro bono aliancí.

D.7 Konference, kulaté stoly a školení

Dne 20. dubna ochránce zrealizoval workshop pro zástupce ministerstev a dalších úřadů, některých krajů a neziskových organizací pracujících s cizinci – občany EU. Cílem workshopu bylo jednak představit výsledky rozsáhlého výzkumu Občané EU v ČR, který zjišťoval, jak se žije občanům EU v ČR a s jakými problémy se potýkají, a také diskutovat nad doporučeními ochránce, která na podkladě tohoto výzkumu vznikla.

Při příležitosti Mezinárodního dne dětí 1. června zástupkyně veřejného ochránce práv uspořádala kulatý stůl k tématu zacházení s transgender dětmi při jejich hospitalizaci. Lékaři, právníci, zástupci neziskového sektoru zde diskutovali o tom, jaký přístup při hospitalizaci zvolit k dětem, které se identifikují jako transgender, se zohledněním praktických překážek, s nimiž se zdravotnická zařízení při péči o tyto děti potýkají.

D.8 Mezinárodní spolupráce

Ochránce v dubnu absolvoval on-line **setkání s organizací OECD** (The Organisation for Economic Co-operation and Development), kterou informoval o působnosti a svých aktivitách v oblasti genderové rovnosti.

Ochránce se zúčastnil pravidelného **setkání orgánů pro volný pohyb pracovníků uvnitř Unie**, na kterém zástupci Evropské komise představili první závěry komparativní studie

---

¹¹ Viz https://www.ochrance.cz/aktualne/na_kavu_s_ombudsmanem_64-dil_sexualni_mensiny_a_diskriminace/?fbclid=IwAR18-TDZJa_7wf0jTE3VmsLCQfG9z_1XyLj7ktoN_1S_9PhFicRyIR1hY74

o fungování orgánů pro volný pohyb pracovníků v jednotlivých členských státech; studie se zaměřuje na kompetence, strukturu, financování těchto orgánů a související otázky. Dále zástupci těchto orgánů sdíleli informace o svých aktivitách za uplynulý rok 2021.

Uskutečnilo se několik pravidelných **setkání zástupců národních orgánů pro rovné zacházení v rámci sítě Equinet**. Ochránce byl informován o připravované evropské legislativě, především dvou připravovaných směrnicích zakotvujících standardy pro orgány pro rovné zacházení, návrhu směrnice o násilí na ženách a aktuálních diskusích o návrhu tzv. horizontální směrnice z roku 2008, která by měla zakazovat diskriminaci mimo oblast práce a zaměstnání. Na dalším jednání členů Equinetu ochránce sdílel zkušenosti s podněty souvisejícími se situací na Ukrajině. Jednalo se o druhé navazující jednání věnované tomuto tématu. Na jednání zaměřeném na praxi antidiskriminačního práva proběhly diskuze na téma využití žaloby ve veřejném zájmu v diskriminačních sporech.

V červnu **ochránce přivítal delegaci z Evropské komise**. Předmětem jednání bylo vzdělávání romských dětí v České republice. Veřejný ochránce práv sdílel zkušenosti a informoval o aktivitách vztahujících se k tomuto tématu od roku 2016. Jednalo se především o doporučení ke společnému vzdělávání¹² (2018) a monitorovací zprávy (sp. zn. 62/2020/DIS,¹³ 89/2021/DIS¹⁴). Důležitým tématem jednání byl sběr etnických dat.

---

¹² Doporučení veřejného ochránce práv ke společnému vzdělávání romských a neromských dětí je dostupné v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6670>.

¹³ Monitorovací zpráva 2020 k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/OMBUDSMAN-NF_monitor-z-01_CZ.pdf.

¹⁴ Monitorovací zpráva 2021 k naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/Monitorovac%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20za%20rok%202021-final.pdf>.

E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 Pravidelné zasedání poradního orgánu

Poradní orgán veřejného ochránce práv pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením se na svém 8. zasedání věnoval výhradně článku 24 Úmluvy – vzdělávání. Na samotném zasedání či posléze prostřednictvím hlasování per rollam přijal poradní orgán čtyři usnesení.

Ve svém prvním usnesení poradní orgán vyjádřil znepokojení nad možnými dopady ustanovení § 42 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (dále též jen „školský zákon“), jež umožňuje vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením v domácím prostředí bez zařazení ke konkrétní škole a odpovídající pedagogické podpory. Především však shledal, že způsob, jakým dochází k aplikaci předmětné právní úpravy v praxi, může představovat ohrožení práva na vzdělání. V této souvislosti vyzval ochránce k jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále též jen „MŠMT“).

Poradní orgán svým dalším usnesením rovněž upozornil na možné nadužívání a případné další negativní dopady ustanovení § 50 školského zákona, které ve spojení s vyhláškou č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu, umožňuje žáky s formami postižení uvedenými v příloze č. 2 této vyhlášky vyloučit ze vzdělání v předmětu tělesné výchovy. Poradní orgán proto ochránce vyzval, aby zahájil jednání s Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vedoucí k vydání metodické podpory příp. k novelizaci příslušné části dotčené vyhlášky.

Poradní orgán se dále usnesl na nutnosti mapování přístupnosti škol a školských zařízení v České republice. Poradní orgán ocenil, že ochránce v této oblasti dlouhodobě spolupracuje přímo s lidmi s postižením. Potvrdil také, že je nutné zajistit sběr dat, která v této oblasti chybí.

Poradní orgán se také zabýval zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a jeho souladu jednak s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a také s antidiskriminačním zákonem. V návaznosti na to požádal poradní orgán prostřednictvím ochránce MŠMT, jaká konkrétní opatření ministerstvo přijme v návaznosti na Průzkum přístupnosti studia pro osoby se zdravotním postižením na vysokých školách zpracovaný sekretariátem Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením. Poradní orgán také apeloval na ochránce, aby se zástupci MŠMT projednal uložení zákonné povinnosti zřídit specializované centrum pro studující s postižením na každé vysoké škole, možnost poskytování státního příspěvku k financování podpůrných opatření na soukromých vysokých školách a zpřístupnění vnitřního virtuálního prostředí vysokých škol (intranet, databáze, informační systémy) lidem se zrakovým postižením.

Pracovní skupina poradního orgánu pro oblast sociálních služeb

V závěru roku 2021 si členové poradního orgánu jako jednu z priorit pro následující období určili téma sociálních služeb. Vzhledem k tomu, že se jedná o složitou a komplexní problematiku vznikla ad hoc pracovní skupina složená ze sedmi členů poradního orgánu. První setkání proběhlo na konci měsíce června. Cílem pracovní skupiny je pracovat s novelou zákona o sociálních službách a poskytnout tak podklady pro další práci a jednání poradního orgánu.

E.2 Výzkumy a doporučení ke zlepšení situace lidí s postižením Spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením

Ochránce se zapojil do konzultačních činností k připravovanému **Výběrovému šetření osob se zdravotním postižením**, které bude **Český statistický úřad (ČSÚ)** realizovat v roce 2023. Toto šetření považuje ochránce za důležité, jelikož přináší důležitá statistická data o životě lidí s postižením v Česku (zejména v oblasti práce, zdravotnictví a běžného života). **Ochránce doporučil ČSÚ úpravy v dotazníku pro respondenty.** Dále doporučil, aby ČSÚ rovněž sbíral data o lidech s poruchou autistického spektra, jelikož o nich stát stále nemá dostatek relevantních informací. Na závěr ochránce doporučil, aby ČSÚ shromáždil data od jednotlivých resortů a vydal dvě samostatné zprávy, jež se týkají dětí s postižením a lidí žijících v institucích (např. domovech pro osoby se zdravotním postižením).

Byl **zahájen výzkum zaměřený na mapování procesu deinstitutionalizace** pobytových sociálních služeb pro lidi s postižením v ČR. V rámci tohoto výzkumu se ochránce obrátil na jednotlivé kraje a Ministerstvo práce a sociálních věcí, vyžádal si veškeré strategické dokumenty týkající se procesu transformace a deinstitutionalizace těchto služeb a nyní je bude na základě výzkumné matice analyzovat. Výzkum si klade za cíl rovněž zmapování případných bariér, které brání deinstitutionalizaci, a to jak na krajské, tak případně i na státní úrovni.

Ochránce připomínkoval návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o **pedagogických pracovnících**. V rámci připomínkového řízení **uplatnil v souvislosti se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tři zásadní připomínky.** První se týkala ustanovení § 9 odst. 6, upravujícího možnost uznání odborných pedagogických předpokladů na pozici učitele v běžných školách po dobu tří let bez absolvovaného pedagogického studia. Ochránce vyjádřil nesouhlas s tímto návrhem s odkazem na nezbytnost vysoké pedagogické odbornosti učitele vyučujícího žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří se vzdělávají také v běžných školách a třídách. Předkladatel návrhu MŠMT a ochránce se v tomto bodě domluvili na vydání metodického pokynu, jež před účinností novely povede školy k úpravě praxe tak, aby byla výuka těchto žáků v maximální možné míře zajišťována pedagogickými pracovníky s odpovídající odbornou kvalifikací.

Obdobně ochránce požadoval nezahrnovat do návrhu změnu ustanovení § 9a, jež by umožňovala uznání pedagogických předpokladů učitele střední školy vzdělávajícího ve třídě nebo škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami mj. nedostatečnými zkrácenými formami studia. Tato připomínka byla plně akceptována.

Ochránce rovněž uplatnil připomínku k § 20 upravujícím kvalifikační předpoklady asistenta pedagoga. Dle návrhu novely a k ní předložené důvodové zprávy by mělo dojít zejména k navýšení hodin studia a pravděpodobně také k omezení způsobů jeho absolvování. Ochránce upozornil, že navržená změna nepovede k zamýšlenému zvýšení kvality, naopak, je však vysoce pravděpodobné, že omezí počty uchazečů o tuto pozici. MŠMT se zde zavázalo k aktualizaci standardu studia, které by mělo nově povinně obsahovat také absolvování určeného počtu hodin. Rovněž se zavázalo k předložení předmětného návrhu standardu ochránci s možností uplatnění jeho výhrad.

E.3 Mezinárodní spolupráce

Ochránce koncem června zaslal Výboru OSN pro práva lidí s postižením připomínku k jeho Návrhu pokynů pro deinstitucionalizaci, včetně nouzových situací. Tento dokument navrhl smluvní státy Úmluvy OSN o právech lidí s postižením, jaké kroky by měly při procesu deinstitucionalizace konkrétně učinit. Daný dokument především zdůrazňuje nutnost států k okamžité reakci s cílem co nejdříve uzavřít instituce pro lidi s postižením a také pro ně zajistit úplnou dostupnost podpůrných služeb v komunitě. Institucionalizace lidí s postižením je totiž nebezpečná. To prokázala mimo jiné i zkušenost z období pandemie, kdy bylo lidem s postižením žijícím v institucích téměř nemožné ochránit před vzájemnou nákazou s často fatálními následky.

Ochránce v připomínkách například Výbor žádá, aby upřesnil některé z definic užívaných v dokumentu (definice instituce nebo pobytové sociální služby odpovídající službě komunitního typu v souladu s Úmluvou) a také aby vyjasnil povinnost smluvního státu poskytnout kompenzaci člověku s postižením, který žil/žije v instituci. V neposlední řadě ochránce Výbor žádá, aby se do budoucna detailněji vyjádřil k rizikům užívání asistenčních technologií pro lidi s postižením nebo k problematice finanční dostupnosti komunitních sociálních služeb.

Zaslané připomínky jsou k dispozici v anglickém jazyce pod subjektem *Public Defender of Rights of the Czech Republic* na webu OSN.¹⁵

E.4 Spolupráce s neziskovými organizacemi a lidmi s postižením

Ochránce uspořádal on-line **pracovní setkání na téma „(Ne)poskytování podpůrných opatření ve speciálních školách po 1. 1. 2020“**, které obsahově navazovalo na setkání, které proběhlo v předcházejícím čtvrtletí. Na setkání ochránce seznámil **zástupce speciálních škol, speciálně pedagogických center a neziskových organizací** s průběžnými výsledky monitoringu dopadů, které přinesla novela vyhláška č. 27/2016 Sb. s účinností od 1. 1. 2020. Informoval o stanoviscích Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Národního pedagogického institutu (NPI) a spolupráce s Českou školní inspekcí (ČŠI). Diskutující se shodli na nutnosti úpravy pravidel pro financování podpůrných opatření ve speciálních školách pro děti s kombinovaným postižením (např. asistenta pedagoga nebo speciální učební nebo kompenzační pomůcky). Další setkání k tématu je v plánu na třetí čtvrtletí.

¹⁵ Viz <https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2022/call-submissions-draft-guidelines-deinstitutionalization-including-emergencies>

Ochránce ustanovil **interní pracovní skupinu pro mapování přístupnosti škol a školských zařízení**. Cílem pracovní skupiny je vytvořit podklady pro doporučení ochránce, které bude adresovat MŠMT a ČŠI. Na základě doporučení budou moci zmíněné úřady zmapovat přístupnost škol a školských zařízení pro děti a žáky s postižením v Česku. Podle výsledku mapování budou školy a zřizovatelé moc přijmout **konkrétní opatření ke zvýšení přístupnosti**. V pracovní skupině zasedají rovněž zástupci lidí s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, kteří mají zkušenosti z oblasti školství. Ochránce plánuje vydat doporučení do konce roku.

Ochránce jednal se zástupci organizací, kteří se věnují zaměstnávání **lidí s psychosociálním a intelektovým postižením na otevřeném trhu práce**. Organizace (Rytmus, Fosa, Fokus) sdílely své zkušenosti s hledáním pracovních příležitostí **v územní samosprávě a státní službě**. Ochránce sdílel své poznatky, které vyplynuly z jeho vlastní výzkumné činnosti¹⁶ a ze setkávání se zástupci obecních, krajských a služebních úřadů. Na základě pracovního setkání ochránce doporučí Ministerstvu vnitra, aby se ve své metodické a osvětové činnosti zaměřilo na zmíněnou skupinu uchazečů o zaměstnání, kteří mají specifické potřeby. Ochránce také přislíbil, že zohlední zkušenosti organizací v připravovaném doporučení pro zaměstnavatele ve veřejném sektoru a poskytne jim informační podporu.

Ochránce se účastnil zasedání Rady projektu Asociace pracovní rehabilitace ČR s názvem Vývoj a pilotní ověření konceptu pracovně rehabilitačního střediska, na kterém získal poznatky o povzbudivých výstupech projektu zaměřeného na fungování pracovně rehabilitačních středisek za stávající legislativy. Na základě výstupů bude nadále **monitorovat další kroky** jak Asociace pracovní rehabilitace, tak zejména Generálního ředitelství Úřadu práce ČR a Ministerstva práce a sociálních věcí v **udržení a rozšíření sítě pracovně rehabilitačních středisek a zajištění efektivní a včasné podpory lidem s postižením v navrácení na pracovní trh prostřednictvím pracovní rehabilitace**.

Ochránce jednal se zástupci Ministerstva kultury a zástupci organizací prosazující práva lidí se sluchovým a zrakovým postižením (ASNEP ČR, SONS ČR). Předmětem jednání byla **přístupnost televizního vysílání** pro diváky, kteří potřebují audiopopis, skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka. **Ministerstvo přislíbilo zohlednit požadavky zmíněných skupin** v další novele zákona o rozhlasovém a televizním vysílání a zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Za tímto účelem ministerstvo uspořádá pracovní jednání, na které budou pozváni zástupci médií.

Na základě podnětu spolku Tichý svět vyzval ochránce Ministerstvo zdravotnictví ČR ke zpřístupnění infolinky 1221 lidem se sluchovým postižením, kteří komunikují českým znakovým jazykem, ministerstvo již dříve zavedlo možnost komunikovat na lince v písemné formě, nyní je možné navíc v reálném čase na lince komunikovat i českým znakovým jazykem, stačí kliknout na piktogram na úvodní stránce www.koronavirus.mzcr.cz a hovor může začít.

Ochránce **navázal spolupráci se skupinou sebeobhájců z Uherského Hradiště**, která sdružuje lidi s intelektovým a psychosociálním postižením, kteří na veřejnosti mluví o svých

¹⁶ Viz https://www.ochrance.cz/dokument/vyzkum_crpdl/.

zkušenostech a zasazují se o zlepšení svého postavení ve společnosti. Pracovníci Kanceláře navštívili sebeobhájce a představili jim činnost ochránce a možnosti, jak a v jakých případech se mohou obracet na ochránce jak v individuálních kauzách, tak při snaze o systémové změny. Sebeobhájci formulovali jako hlavní oblasti zájmu dostupnost bydlení a zaměstnávání lidí s postižením. V prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv pak v květnu proběhla unikátní výstava, na které sebeobhájci představili prostřednictvím fotografií svůj život.

Zástupkyně ochránce v **rámci spolupráce s organizacemi hájícími práva lidí s intelektovým postižením** (SPMP, Rytmus) přivítala v Kanceláři veřejného ochránce práv **skupinu sebeobhájců z celé České republiky**, kteří se v rámci projektu "Přístupná společnost" účastní kurzu „Není nám to lhostejné aneb na cestě k aktivnímu občanství“. Zástupci kanceláře představili činnost ochránce za pomoci materiálů ve snadno srozumitelné podobě a zdůraznili činnost a roli poradního orgánu. Předmětem jednání byly i možnosti další spolupráce.

E.5 Konference, kulaté stoly a školení

Mlčenlivost při zajišťování ochrany zranitelných dospělých osob

V květnu se zástupci Kanceláře zúčastnili kulatého stolu věnovaného palčivým otázkám týkajících se předávání informací o zranitelných osobách mezi jednotlivými orgány a institucemi (poskytovatelé sociálních a zdravotních služeb, obce a kraje, policie, veřejní opatrovníci). K zajištění ochrany dospělých osob s postižením je nezřídka potřeba, aby tyto složky spolupracovaly. Někdy jim v tom ale brání přísná právní úprava mlčenlivosti a zpracování osobních údajů. Této problematice se bude veřejný ochránce práv věnovat také v připravovaném doporučení.

Volební právo lidí s postižením

V červnu uplatnil zásadní připomínku k návrhu zákona o správě voleb. Ten v rozporu s článkem 29 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením nadále umožňuje soudům zasahovat do volebního práva při posuzování svéprávnosti. Ochránce upozornil na to, že právní úprava, která postrádá záruky proti svévoli, má nepřiměřený dopad na tisíce lidí s postižením i na demokracii jako takovou. Navíc, předkládaná úprava není v souladu s připravovaným nařízením Rady EU, které výslovně stanovuje, že volit do Evropského parlamentu mohou všichni dospělí občané EU bez ohledu na míru jejich svéprávnosti.

Bankovní služby a opatrovnictví

Veřejný ochránce práv otevřel na setkání s Českou národní bankou témata spojené s opatrovnictvím a bankovními službami. Reagoval tak zejména na podněty veřejných opatrovníků ohledně nedostatečné nabídky produktů pro lidi s omezenou svéprávností a nezohlednění aktuální právní úpravy opatrovnictví do interních předpisů jednotlivých bank. Zástupci ČNB přislíbili další spolupráci v této oblasti.

Semináře pro studenty Právnické fakulty Masarykovy univerzity

Zástupci Kanceláře veřejného ochránce práv uspořádali v rámci výuky pracovního práva a práva sociálního zabezpečení interaktivní seminář pro studenty Právnické fakulty Masarykovy univerzity na téma Aktivity ochránce v oblasti zaměstnávání lidí s postižením. V rámci semináře měli studenti možnost se interaktivně seznámit s působností ochránce, s jeho aktivitami v rámci monitorování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a s Úmluvou samotnou a také s některými rozhodnutími Výboru OSN pro práva lidí s postižením z oblasti zaměstnávání.

V červnu se ochránce zapojil také do semináře pro studenty Právnické fakulty Masarykovy univerzity Lidská práva na živo, který pravidelně pořádá Pro bono aliance. Ve vztahu k agendě ochrany práv lidí s postižením studentům představil tuto část své působnosti a seznámil je zejména s praktickými poznatky ze systematických návštěv v domovech pro osoby se zdravotním postižením. Hlavním tématem diskuze studentů tak byl článek 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, tedy nezávislý způsob života, a stav deinstitucionalizace v České republice.

Panelová diskuze v rámci Měsíce bláznovství

Zástupci kanceláře připravili v rámci spolupráce s organizací Práh jižní Morava a její osvětové akce Měsíc bláznovství panelovou diskuzi pro lidi s psychosociálním postižením, sociální pracovníky i zástupce odborné veřejnosti na téma **Přístupnost bydlení pro lidi s psychosociálním postižením**. Prostřednictvím krátkých přednášek a diskuze s účastníky představili poznatky ochránce v oblasti překážek při přechodu z dlouhodobé hospitalizace do komunity, povinností opatrovníka ve vztahu k zajištění bydlení opatrovance, problematiky obecního bydlení se zaměřením na diskriminaci a podpory v bydlení ze strany státu prostřednictvím dávek na bydlení.

Brno 26. července 2022

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv